

19940000

54

INŠTITUT ZA GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO

61001 Ljubljana, Večna pot 2, p.p. 523-X, telefon: 268-963

Avtor(ji):

mag. Maja JURČ, dipl. inž. gozd.

Naslov:

POROČILO O UGOTAVLJANJU VZROKA POŠKODOVANOSTI JAVOROLISTNE PLATANE
(*Platanus x acerifolia*/Ait./Wild.)

Kraj, leto:

Ljubljana, 1994

ODC

443:449:175.1 *Platanus x acerifolia* /Ait./Willd.:232:320

Ključne besede:

javorolistna platana, listna sušica platane, pege na listju, parazitska gliva, fungicidi

Na odmrlem tkivu listja in skorje poganjkov smo ugotovili nesporna trosišča glive *Apiognomonia errabunda* (Roberge) Höhnelt, ki povzroča bolezen z imenom listna sušica platane (nespolni štadij je *Discula umbrinella* /Berk. & Broome/ B. Sutton). Acervuli nespolnega štadija so medene barve, 0,15 mm v premeru, konidiji pa brezbarvni (hialini) velikosti 10-13 x 4-6 um.

V Evropi omenjena bolezen najpogosteje prizadane javorolistno platano, vzhodna platana (*P. orientalis* L.) je odpornejša. Listna sušica platane se pojavlja v štirih oblikah (SMITH et al., 1986) :

- 1/ sušenje popkov, pri kateri popki odmrejo in se spomladi ne odprejo;
- 2/ sušenje vejic, pri kateri cele vejice odmrejo;
- 3/ sušenje poganjkov, pri kateri se popki začnejo odpirati, poganjki pa odmrejo predno se listje popolnoma razvije - veliko listja kmalu odpade (često pa drevo sekundarno odganja);
- 4/ sušenje listja, ob glavnih listnih žilah nastanejo v poletnem času velike nepravilne rjave pege.

Prve tri oblike listne sušice platane se pojavijo spomladi in so posledica okužbe iz prejšnjega leta. Spomladanske okužbe so posledica dveh štadijev v razvoju glive :

- prezimovanja glive v poganjkih v obliki micelija iz katerega se razvijejo nesporna trosišča glive - acervuli. Te opazimo lahko že zgodaj spomladi na poganjkih, konidiji okužujejo mlade poganjke in popke,
- prezimovanja glive v obliki spolnega štadija (peritecijev) z askusi in askosporami, ki dozoriijo zgodaj spomladi. Askospore povzročajo primarne okužbe.

Četrta oblika okužbe je posledica širjenja nespolnih trosov (konidiji) iz nespolnih plodošč, ki se oblikujejo na spodnji strani razvitega listja platane konec pomladi in v začetku poletja.

Listna sušica platane ima značilne simptome. Na lanskih vejicah se lahko pojavijo rakaste rane, ki vejice obkrožijo in se zato te posušijo. Zgodaj spomladi se okuženi zeleni poganjki sušijo še predno se začnejo odpirati popki. Včasih na pol zrasli listni šopi spomladi nenadno ovenejo in se posušijo. V zgodnjem poletju nastanejo na razvitih listih ob glavnih listnih žilah velike nepravilne rjave pege. Na listnih pecljih nastanejo rjave lise, na katerih se le-ti lomijo, zato se listi posušijo in odpadejo. Ob hujši okužbi ima drevo zelo klavrn videz. Dobimo vtis da drevje propada. Drevo po spomladanski okužbi sicer na novo odžene listje, kar ga izčrpava in to se odraža na zmanjšani prirasti. Zmanjšana je tudi okrasna vrednost drevja.,

Bolezen se najpogosteje pojavlja na platani, sicer pa se lahko pojavi tudi na raznih drugih listavcih, npr. na bukvi, javoru, hrastu, jesenu in lipi.

Pojav in razvoj bolezni je močno odvisen od vremena. Vlažno in hladno vreme v času, ko drevje oblikuje listje, ustreza bolezni. V tem primeru se cele krošje posušijo že do junija. Les ne dozori ter lahko pozebe, kar tudi pospešuje bolezen.

Neposredno zatiranje v drevesnicah je možno pri mladem drevju. Ob brstenju in listanju škropimo z benomilom ali captafolom (MARCHETTI et al., 1984; SPIES et al., 1985). Lahko uporabimo tudi bakrove fungicide pred brstenjem.

Pri odraslem drevju neposredno zatiranje zaradi višine ni možno. Ker pa imajo platane veliko regeneracijsko moč, novi poganjki odženejo že po nekaj tednih po odmiranju okuženih. Po nekaj tednih se tudi listje regenerira tako, da drevo zopet izgleda zdravo. Vsekakor pa okužba drevje prizadane. Večletne zaporedne okužbe slabijo rastline, prično se sušiti debelejšje veje in deli krošnje.

Kjer se bolezen redno pojavlja, škropljenje pa zaradi višine ni mogoče, priporočamo pomladitveno obžagovanje, ki ga platane dobro prenesejo. Bolezen lahko tudi nekoliko omejimo z odstranjevanjem in sežiganjem okuženih poganjkov in odpadlega listja.

Priporočljivo je tudi ne saditi platane v presuho, prevlažno, z apnom prebogato zemljo ali v mrazišča. Platane na prenašajo dobro pregosto saditev.

Raziskovalci ugotavljajo, da je selekcioniranje odpornih klonov *P. x acerifolia* edini zanesljivi način preprečevanja širjenja listne sušice platane v Evropi (SMITH et al., 1986).

Ker se listna sušica platane v Velenju pojavlja že več let zapovrstjo, so drevesa že močno oslabljena. Priporočamo občasno pomladansko obžagovanje ter odstranjevanje posušenih vej. Če se bo sušenje vej nadaljevalo, priporočamo močnejše pomladitveno obžagovanje. Za ta dela je v Sloveniji specializiranih že več podjetij. Če je rastišče platan slabo (plitka tla, sušno, slabo založeno s hranili, zbito), priporočamo vse ukrepe za izboljšanje (gnojenje, prezračevanje itd.).

VIRI :

1. ARX, J.A., 1987. *Plant Pathogenic Fungi*. - Beihefte zur Nova Hedwigia, J. Cramer, Berlin & Stuttgart, 288 s.
2. BUTIN, H., 1989. *Krankheiten der Wald- und Parkbaeume*. Diagnose-Biologie-Bekaempfung, Georg Thieme Verlag Stuttgart, New York, 216 s.
3. ELLIS, M.B. & ELLIS, J.P., 1986. *Microfungi on land plants. An identification Handbook*. - Croom Helm, London et Sydney, 817 s.
4. MAČEK, J., & KAČ, M., 1990. *Kemična sredstva za varstvo rastlin*. - Izdalo in založilo ČZP Kmečki glas, Ljubljana, 500 s.
5. MARCHETTI, L., D'AULERIO, A.Z. & BADIALI, G., 1984. *Un biennio di lotta chimica contro l'antracnosi del platano*. Informatore Fitopatologico, 34, 10, s. 35-36.
6. MATIČ, J., 1990. *Pesticidi u poljoprivredi i šumarstvu u Jugoslaviji*. Osmo, izmenjeno i dopunjno izdanje, Privredni pregled, Beograd, 634 s.
7. SINCLAIR, W.A.; LYON, H., H.; JONSON, W.T., 1987. *Diseases of Trees and Shrubs*. - Comstock publishing associates, a division of Cornell University Press, Itaca and London, 575 s.
8. SMITH, I.M., DUNEZ, J., LELLIOTT, R.A., PHILLIPS, D.H., ARCHER, S.A., 1986. *European Handbook of Plant Diseases*. Blackwell Scientific Publications, Oxford, London, Edinburgh, Boston, Paolo Alto, Melbourne, 583 s.
9. SPIES, J.L., KNÖSEL, D. & MEIER, D., 1985. *Anthrachnose und Hitzeschäden an Platanen im Stadtgebiet von Hamburg*. Nachrichtenblatt des Deutschen Pflanzenschutzdienstes, 37, s. 17-21.